

VOORSTEL EUROPESE COMMISSIE VOOR HERZIENING EUROPESE RICHTLIJNEN LUCHTKWALITEIT

DATUM 09-01-2023
VAN Rob van Muilekom
AAN Statencommissie Milieu en Mobiliteit
BIJLAGE BNC-fiche Rijk herziening richtlijn luchtkwaliteit

In de commissievergadering van 19 oktober 2022 is gesproken over hoe om te gaan met de WHO advieswaarden voor luchtkwaliteit. Omdat de Europese Commissie de ambitie heeft uitgesproken de Europese normen meer in lijn te brengen met de WHO advieswaarden, heb ik de vergadering toegezegd om u op de hoogte te houden van de besluitvorming in Europa over de herziening van de Europese richtlijnen luchtkwaliteit. Op 26 oktober 2022 heeft de Europese Commissie (EC) een [voorstel](#) voor herziening van de Europese richtlijnen luchtkwaliteit gepubliceerd. Met dit memo wil ik u informeren over dit voorstel.

Achtergrond

De EC stelt voor om de Europese luchtkwaliteitsnormen te herzien. Het voorstel is onderdeel van de Europese Green Deal en het actieplan om de vervuiling van lucht, bodem en water tot nul terug te brengen.

Schone lucht is essentieel voor de gezondheid van mensen en ecosystemen. Volgens de EC sterven alleen al door luchtverontreiniging elk jaar bijna 300.000 Europeanen voortijdig. Luchtverontreiniging is de grootste milieubedreiging voor de gezondheid en een belangrijke oorzaak van chronische ziekten, waaronder hart- en vaatziekten, kanker en diabetes. Luchtverontreiniging is een grensoverschrijdend probleem en moet daarom worden opgepakt in Europees verband, met een Europees beleidskader. Dankzij de voorgestelde nieuwe regels zal het aantal sterfgevallen als gevolg van luchtverontreiniging volgens de EC meer dan 75% verminderen.

Hoofdpijnen voorstel

De Commissie stelt een herziening voor van de twee bestaande richtlijnen uit 2004 en 2008, die samengevoegd worden tot één richtlijn. Het voorstel heeft drie hoofddoelen:

1. De luchtdoelen meer in lijn brengen met de nieuwste WHO-advieswaarden van 2021
2. Verbeteren van het juridisch kader
3. Beter ondersteunen van decentrale overheden

Herziening luchtdoelen

De EC wil ervoor zorgen dat mensen in Europa in 2050 nagenoeg geen gezondheidsschade meer ondervinden als gevolg van luchtvervuiling en dat de luchtvervuiling niet meer schadelijk is voor de natuur. De EC wil daar stapsgewijs naartoe werken. In 2030 wordt de eerste deadline voor het behalen van bepaalde normen gesteld.

De EC stelt voor om tussentijdse EU-luchtkwaliteitsnormen voor 2030 vast te stellen. Uit een impact assessment uitgevoerd door de EC blijkt dat het halen van de WHO-advieswaarden in 2030 voor een groot deel van de EU waarschijnlijk niet mogelijk is. Daarom is gekozen voor het meest ambitieuze tussendoel dat door de WHO is gesuggereerd (Interim Target 4 / IT4). In de tabel hieronder staan de meest relevante bestaande grenswaarden en nieuwe grenswaarden, plus de WHO-advieswaarden van 2005 (huidige doelen van het provinciaal luchtbeleid en het Schone Lucht Akkoord) en de huidige WHO-advieswaarden van 2021.

Stof en middelingstijd	Bestaande jaargemiddelde grenswaarden	Voorgestelde jaargemiddelde grenswaarden per 1 januari 2030	Jaargemiddelde WHO-advieswaarden 2005	Jaargemiddelde WHO-advieswaarden 2021
Stikstofdioxide NO₂				
Uur	200 µg/m ³ ; mag niet vaker dan 18 keer per kalenderjaar worden overschreden	200 µg/m ³ ; mag niet meer dan 1 keer per kalenderjaar worden overschreden	200 µg/m ³	-
Dag	-	50 µg/m ³ ; mag niet meer dan 18 keer per kalenderjaar worden overschreden	-	25 µg/m ³
Jaar	40 µg/m ³	20 µg/m ³	40 µg/m ³	10 µg/m ³
Fijnstof PM₁₀				
Dag	50 µg/m ³ ; mag niet vaker dan 35 keer per kalenderjaar worden overschreden	45 µg/m ³ ; mag niet meer dan 18 keer per kalenderjaar worden overschreden	50 µg/m ³	45 µg/m ³
Jaar	40 µg/m ³	20 µg/m ³	20 µg/m ³	15 µg/m ³
Fijnere fractie van fijnstof PM_{2,5}				
Dag	-	25 µg/m ³ ; mag niet meer dan 18 keer per kalenderjaar worden overschreden	25 µg/m ³	15 µg/m ³
Jaar	25 µg/m ³	10 µg/m ³	10 µg/m ³	5 µg/m ³

Naast deze grenswaarden worden er ook alarmdrempels ingesteld voor PM_{2,5} en PM₁₀. De alarmdrempel voor PM_{2,5} is 50 µg/m³, die voor PM₁₀ is 90 µg/m³ (beide te meten gedurende drie opeenvolgende dagen, op locaties die representatief zijn voor de luchtkwaliteit over ten minste 100 km² of een hele zone, afhankelijk van welke kleiner is). Als deze alarmdrempels worden overschreden moet de bevolking zo snel mogelijk worden ingelicht. Het voorstel bevat ook grenswaarden voor andere luchtvervuilende stoffen, zoals ozon.

Verder introduceert de EC in het voorstel ook de zogenoemde Average Exposure Reduction Obligations (AERO, gemiddelde blootstellingsreductieverplichtingen) voor PM_{2,5} en NO₂, voor elk van de vier landsdelen (Noord, Oost, Zuid en West; de provincie Utrecht hoort bij West). In 2030 moet de gemiddelde stedelijke achtergrondconcentratie per landsdeel met 25% verlaagd zijn ten opzichte van 2020, ook als de grenswaarden al worden gehaald. Dit geldt totdat de WHO-advieswaarden behaald zijn. Bij het niet halen van deze AERO moet er een luchtkwaliteitsplan worden opgesteld dat beschrijft hoe eraan gewerkt wordt de AERO wel te behalen.

Het wordt verplicht voor lidstaten om luchtkwaliteitsplannen op te stellen wanneer grenswaarden voor fijnstof en stikstofdioxide, de streefwaarde voor ozon of de AERO voor fijnstof of stikstofdioxide worden overschreden. Deze plannen worden ook verplicht wanneer de verwachting is dat deze worden overschreden. Deze planverplichting geldt al voor bestaande grens- of streefwaarden.

De Europese Commissie stelt voor de periode tot 2050 een regelmatige herziening van de luchtkwaliteitsnormen voor, zodat nieuwe wetenschappelijke inzichten meegenomen kunnen worden.

Verbetering van het juridisch kader

Het voorstel bevat nieuwe bepalingen om de toegang tot de rechter voor burgers makkelijker te maken. Burgers komen in aanmerking voor compensatie als hun gezondheid geschaad wordt als gevolg van overtreding van de Europese luchtkwaliteitsregels. Zij zullen ook het recht hebben zich te laten vertegenwoordigen door niet-gouvernementele organisaties via collectieve vorderingen tot schadevergoeding. Het voorstel geeft ook meer duidelijkheid over de toegang tot de rechter, het kunnen opleggen van sancties en verplichtingen voor betere openbare informatievoorziening aan burgers. Het lijkt er volgens het Rijk op dat de voorstellen aansluiten bij de

Nederlandse regelgeving. Wat eventuele consequenties van de bepalingen voor rechtstoegang en compensatie voor de provincie kunnen zijn, moet nog onderzocht worden.

Beter ondersteunen decentrale overheden

Met het herziening doet de Europese Commissie ook voorstellen om de monitoring van de luchtkwaliteit, de modellering en luchtkwaliteitsplannen te verbeteren. Er wordt bijvoorbeeld voorgesteld om per 10 miljoen inwoners een 'monitoring supersite' te plaatsen op een stedelijke achtergrondlocatie. Ook wordt voorgesteld per 100 000 km² een monitoring supersite neer te zetten op een rurale achtergrondlocatie. Op deze monitoring supersites worden vaste metingen gedaan van de stoffen die negatieve gezondheidseffecten veroorzaken, waaronder ultrafijnstof. Het RIVM beheert voor Nederland het Landelijk Meetnet Luchtkwaliteit. Het Landelijk Meetnet bevat nog geen monitoring supersites.

Verder moet er een plan opgesteld worden bij dreigende overschrijding van de normen en worden er eisen gesteld aan de informatievoorziening aan de burgers.

Verwachte impact voor de provincie Utrecht

De voorgestelde normen betekenen voor Nederland en voor de provincie Utrecht met name een aanscherping van het jaargemiddelde doel voor NO₂. De jaargemiddelde grenswaarde voor NO₂ wordt gehalveerd ten opzichte van de WHO advieswaarde 2005, en gaat van 40 µg/m³ naar 20 µg/m³. De voorgestelde jaargemiddelde grenswaarden voor fijnstof zijn gelijk aan de WHO-advieswaarden 2005. Het voorstel van de EC draagt bij aan vermindering van de grensoverschrijdende luchtverontreiniging en zal daardoor een positief effect hebben op de luchtkwaliteit in de provincie Utrecht. Aanpalend ambitieus Europees bronbeleid is hierbij essentieel, zoals voor de Richtlijn Industriële Emissies (IED), de Nationale Emissiereductie Commitments (NEC)-richtlijn, Euro 7 en bij andere initiatieven in het kader van de Green Deal en de nulvervuilingsambitie.

De voorgestelde jaargemiddelde grenswaarden zijn waarschijnlijk haalbaar in een groot deel van de provincie. Mogelijke aandachtspunten zijn gebieden rondom drukke auto- en vaarwegen en locaties dichtbij intensieve (pluim)veehouderijen. Met de huidige woningbouwopgave wordt er steeds vaker gebouwd op plekken waar luchtkwaliteit een aandachtspunt is. Vanwege de Nederlandse koppeling tussen RO- en milieubeleid, is het denkbaar dat in deze gebieden woningbouw alleen mogelijk is als er extra maatregelen genomen om de luchtkwaliteit te verbeteren.

Of de voorgestelde AERO norm haalbaar is, is nog niet duidelijk. Om een goede inschatting te kunnen maken van de haalbaarheid van de AERO is meer informatie van de Europese Commissie nodig.

Het Rijk gaat het RIVM opdracht geven om een nadere - meer gedetailleerde - onderbouwing van de haalbaarheid van alle voorgestelde normen vanaf 2030-2035 te maken.

Vervolg

Met het voorstel voor herziening van de Europese richtlijnen luchtkwaliteit presenteert de EC een beleidskader dat invulling geeft aan het voornemen om de Europese normen meer in lijn te brengen met de WHO-advieswaarden. Het voorstel van de EC is een openingsbod. Hierop volgt nog behandeling van het voorstel in het Europees Parlement, de Milieuraad en in een triloog tussen Commissie, Parlement en Raad. De planning van de behandelingen is nog niet bekend. Als besluitvorming heeft plaatsgevonden, bepalen we wat dit betekent voor het beleid van de provincie Utrecht.

Eind 2021 heeft de provincie Utrecht samen met het IPO en de VNG een position paper opgesteld, als onderdeel van de reactie op de eerder gehouden openbare consultatie van de EC. De provincie Utrecht gaat samen met IPO en VNG, en aan de hand van het Commissievoorstel, het standpunt actualiseren en verder aanscherpen. Het standpunt kan gebruikt worden voor lobbyactiviteiten bij de EC, het EP en het Comité van de Regio's en voor de samenwerking met de Nederlandse Permanente Vertegenwoordiging, het Rijk en Europese netwerken.